

POMORSKA BAŠTINA

SLAVA NEREZINCU

Kao u najljepšoj bajci za kakvu mi "veliki"
uglavnom više nemamo osjećaje,
Apoksiomen je dobio Nerezinca

■ Napisao i snimio Mladen Šćerbe

Posljednja srijeda u ožujku je. Veliki dan za malu zajednicu ljubitelja pomorske baštine. Uz taktove manfrine i prštanje komadića raspoloženog krokanta slavi se trenutak u kojem je Apoksiomen dobio Nerezinca. Obala lošinjskih kapetana trese se od uzbudjenja. Konac je tridesetomjesečnih obaveznih radova preuzetih Ugovorom u sklopu INTERREG-a. Okićen svečanom galom i s podignutim jedrima, loger Nerezinac je konačno remorkerom dotegnut u svoju matičnu luku, na svoje buduće pripadajuće mje-

sto. Slavi se dug put Nerezinčeva uskršnjuća i završetak projekta Mala barka 2.

HOD PO BAŠTINI

Samo nekoliko tjedana prije, u velikom slovenačko-hrvatskom novinarskom društvu, na putovanju kroz regiju, mogli smo vidjeti zasade i dozrele plodove značajnog i hvalevrijednog zajedničkog projekta slovenskih i hrvatskih kolega u njezi i obnovi povjesne i autohtone pomorske baštine slovenskog Istarskog primorja i hrvatskog Kvarnera. Naime, pod fondacijskom potporom za suradnju dviju susjednih regija,

POMORSKA BAŠTINA

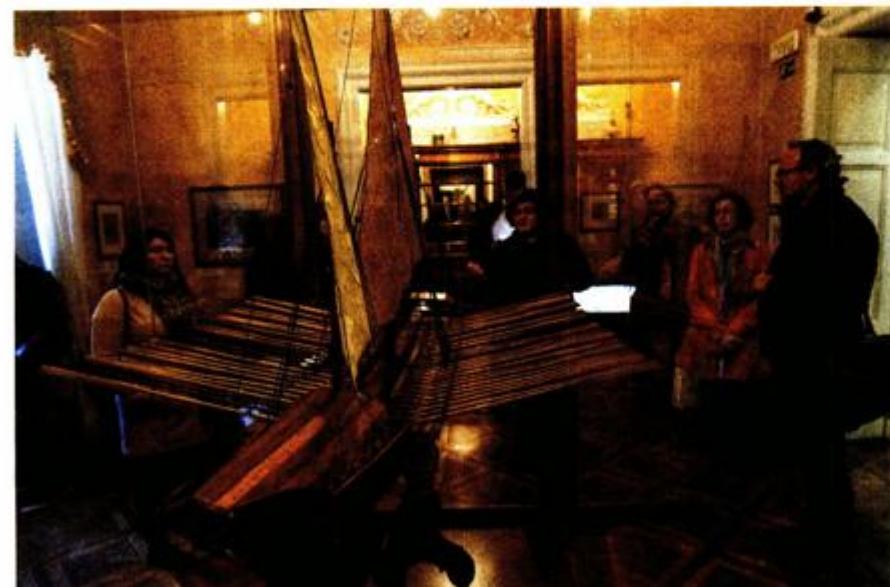
↑
U krčkom interpretacijskom centru u društvu meštra Željka Skomeršića

→
Slovenski novinari i blogeri zaronjeni u opčaravajući svijet Apoksiomena

←
Muzej torpeda u Rijeci

↓
Šetnja Pomorskim muzejom Sergej Mašera u Piranu, Slovenija

dviju susjednih država Europske unije, pod okriljem INTERREG projekta, slovenski i hrvatski partneri obavezali su se da će izvršiti sve potrebne radnje popisane Ugovorom, u svrhu očuvanja, obnove i promidžbe autohtone pomorske baštine unutar trideset zadanih mjeseci, kroz projekt nazvan Mala barka 2.

Slovenski kolege s projekta su nam pokazali luksuzno i maštovito ureden Interpretacijski centar u Monfortu, izведен u nekadašnjem robusnom skladištu soli. Vrlo uvjerljiv je to spoj povijesne industrijske arhitekture i modernog pristupa u prezentaciji baštine upotrebom suvremenih materijala i suvremenih prezentacijskih pomagala. Još dan, i bit će završno ojedren. Unutar ugodnog prostora u posljednjoj fazi dorade je replika istarskog topa, jedanaestmetarskog drvenog plovila koje je u svoje doba služilo mahom u ribolovu u sjevernom Jadranском zalivu. U Izoli smo imali priliku vidjeti preuređenu i dovršenu Izolanu – kuću mora s novim postavom i Turističko-informativni centar u funkciji tumačenja pomorske baštine slovenskog Istarskog primorja. Na koncu, nakon svega viđenog i doživljenog, dojam je da su sve zamišljene teme: ribarske i pomorske tradicije, povijest ribopreradivačke industrije, gastronomije na temu riba neobično sugestivno uspjele i da je to postalo nova stara svakodnevica u turističko-kulturnoj ponudi.

Na hrvatskoj smo pak strani vidjeli opremljen i dovršen muzejsko-interpretacijski centar u Mošćeničkoj Dragi i obnovljeni leut Sveti Andrija na mjesnog rivi koji je nekada bio u funkciji poticanja trata, što sveukupno zaokružuje doživljaj pomorske autohtonosti u mošćeničkom mandraču.

U prolazu krčkom rivom vidjeli smo uspješno dovršen bragoc Paulina za koji smo se već prije osvjedočili da uspješno jedri jer je sudjelovao već na nekoliko lokalnih pomorskih manifestacija. Međutim, u samome gradu Krku osvjedočili smo se vrlo uspјelom muzejsko-interpretacijskom centru koji osim demonstrativne ima i obrazovnu funkciju. Naime, unutar muzejskog prostora smještena je i brodomaketarska radionica Željka Skomeršića koja može funkcionirati i kao učionica za tradicionalne brodogradevine vještine u formatu makete. Sve u svemu, uz krčku luku nakićenu bragocom i već

→
Istarski topo
u Interpretacijskom
centru u
Monfortu,
Slovenija

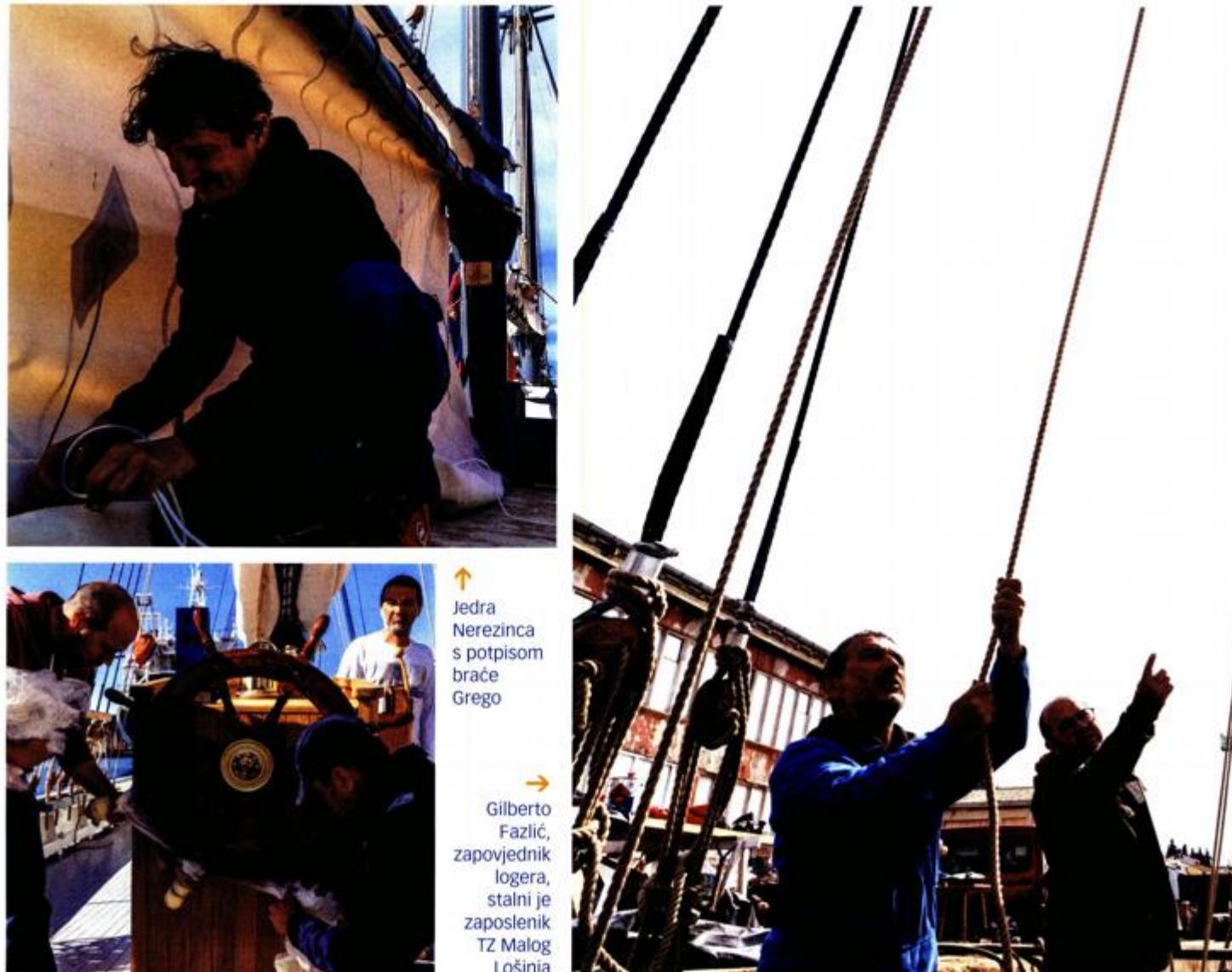

↓
Izolana –
kuća mora,
Izola,
Slovenija

↓
Jedini u Europi
sačuvani pojas
za spašavanje
iz tragedije
broda Titanic,
riječki Pomorski
muzej (dolje
lijevo)

Ormar "ladičar"
u interpretacijskom
centru
u Mošćeničkoj
Dragi, čuvar
zvukovne zbirke
pomorske
baštine

prije obnovljenim krčkim pasarama i gucevima u spoju s ovim centrom, turizam otoka Krka ima već jako upečatljiv i dobro osmišljen novi proizvod koji je u funkciji promocije i zaštite krčke autohotone pomorske tradicije.

U Malom Lošinju smo pak svjedočili posljednjoj fazi dovršetka Nerezinčeva snasta. Posljednji i završni radovi za ispunjenje uvjeta iz ugovora o projektu Mala barka 2.

BUĐENJE SVIESTI

Loger Nerezinac je kruna na zamisli koja je začeta još 2000. godine kada se profesor s Pomorskog fakulteta Dinko Zorović zapitao: gdje je Riječanima sviest o riječkoj kolosalnoj pomorskoj baštini, pa je shodno tome zamislio da se prostorima Rijeke poslože i pokažu sidra i drugi pomorski artefakti, te na jasni način obilježe karakteristični lokaliteti ne bi li se ona u njihovim gla-

vama probudila. Pa je onda iskrisnuo uskrsli parni remorker Uragan, koji je na račun Grada Rijeke obnovio riječki škver 3. maj, koji je potom godinama nosio prijepor o lokaciji na kojoj bi trebao stajati. Konačno je postavljen na riječkom lukobranu Molo Longo.

Možda je to bilo pomalo kaotično, ali strast oko nalaženja pravog mesta postala je vrlo javna i aktualna tema, a to je značilo da se o moru i pomorstvu ipak javno razmišlja. Naime, 140 godina star njemački remorker Uragan, iz ratne reparacije, izvan svake je sumnje za Rijeku bio značajan jer je u poraću pedesetih godina jako doprinio u obnavljanju luke.

Istovremeno se došlo do zamisli i realizacije postavljanja velikog jarbola u dvorištu Pomorskog fakulteta, dakle u mislima i idejama mali korak dalje, a valja napomenuti da se u to vrijeme potreba za emancipacijom pomorske ba-

štine već nekako osjećala u zraku, jer su Krčani još 1998. organizirali regatu Krčka jedra koja je uključivala i tradicijske barke, pa potom i redovita sudjelovanja kvarnerskih malih barki na murterskim regatama na način tradicionalnih jedara koje su slijedile "Šajetu", leut Luciana Kebera koji je zapravo prvi zajedrio na dalmatinskim regatama.

Najzad, 2009. godine održala se najvažnija regata malih barki u nizu, u Mošćeničkoj Dragi, jer nakon nje je slijedio prvi poziv na Riječki sajam u mjesecu rujnu te iste godine na kojem je organiziran okrugli stol. Tom prilikom su Tea Perincić, Jakov Karmelić i Robert Mohović po prvi puta iskristalizirali ideju proširenja i ponovne definicije Pomorskog muzeja te valorizacije i očuvanja pomorske baštine u kojoj bi mala drvena brodogradnja zauzela posebno mjesto.

Dvije godine potom, dakle 2011., dolazi do prve veće manifestacije Oživimo

POMORSKA BAŠTINA

↑ Robert Mohović, pravi dobitnik projekta Mala barka, za ultimu podizje svečanu galu

← Bokobrani Siniše Mikelića s Raba

Mrvi kanal, koja je zapravo bila velika podrška Udrži za zaštitu i promociju riječke industrijske baštine Pro Torpedo, a ujedno je bila i prilika za etabiranje i konačno dokazivanje u javnosti važnosti ideja zacrtanih dvije godine prije.

Usljedila je važna 2012. kada uz Malu barku staje i TZ PGŽ-a i malom društvu s Kvarnera pridružuje se Ned Pinezić s Krka, majstor za evenete, te se organizira prvi Fiumare, Kvarnerski festival mora i pomorske tradicije. Paralelno s tim organizira se odlazak u Brest, gdje se kvarnerska barka kroz regatavanje u brestovskoj luci snažno popularizirala, pa su za sve iduće ideje nakon Bresta sva vrata bila mnogo odskrinutija.

Kako je regatavanje u malim drvenim tradicijskim barkama poprimilo značajke masovnosti, odjednom je postalo važno sve to dobro iskoordinirati pa je ubrzo te iste godine neformalno organizirana Koordinacija udruga, a kao

udruža Tradicijska jedra Kvarnera i Istre 2014. godine i službeno. Istovremeno se uvidjela i prilika da se putem fondacijske aktivnosti INTERREG (zajednički program dvije susjedne regije dviju susjednih europskih zemalja, a u svrhu kulturno-prijateljskog zbljižavanja), prijavi kakav zgodni projekt, pa je ubrzo kroz servis Županije napisan prvi program u svrhu izvedbe novog turističkog proizvoda s ciljem promocije i očuvanja pomorske baštine nazvan Mala barka, a povezivao je dvije regije, Kvarner i slovensku Istru međusobnom suradnjom. Projekt je uspješno proveden u razdoblju od 2012. do 2015. godine i u Mošćeničkoj Dragi je u tom razdoblju izведен interpretacijski centar ribarske i pomorske baštine Kuća od mora.

DRUŽBA RASTE

Po dovršetku prethodnog projekta, a po ideji istog, zamišljen je i izведен drugi

po redu, Mala barka 2, koji je u svojoj suštini prošireni prvi. Novi projekt je uključio grad Krk unutar kojeg je zadata izvedba novog interpretacijskog centra i obnova bragoča Pauline te obnova malih barki, zasnivanje Akademije tradicijskih zanata i vještina te konačno projekt dovršenja nerezinskog logera.

Može se sa sigurnošću reći da je prvi projekt, Mala barka, bio inicijalna iskra za sve ostale uspjehe. Naime u prvom projektu je iskorišteno nešto malo preko milijun eura, dok je drugi projekt uspio s čak 2,3 milijuna eura iskorištenih iz INTERREG fonda, računajući obje strane, slovensku i hrvatsku. Prvi je projekt bio izведен kroz Ured za turizam, a drugi kroz Ured za turizam PGŽ-a.

U njemu su sudjelovali Primorsko-goranska županija, TZ Kvarnera, Pomorski i povjesni muzej Hrvatskog primorja Rijeka, Udruga i Ekomuzej "Kuća o batani",

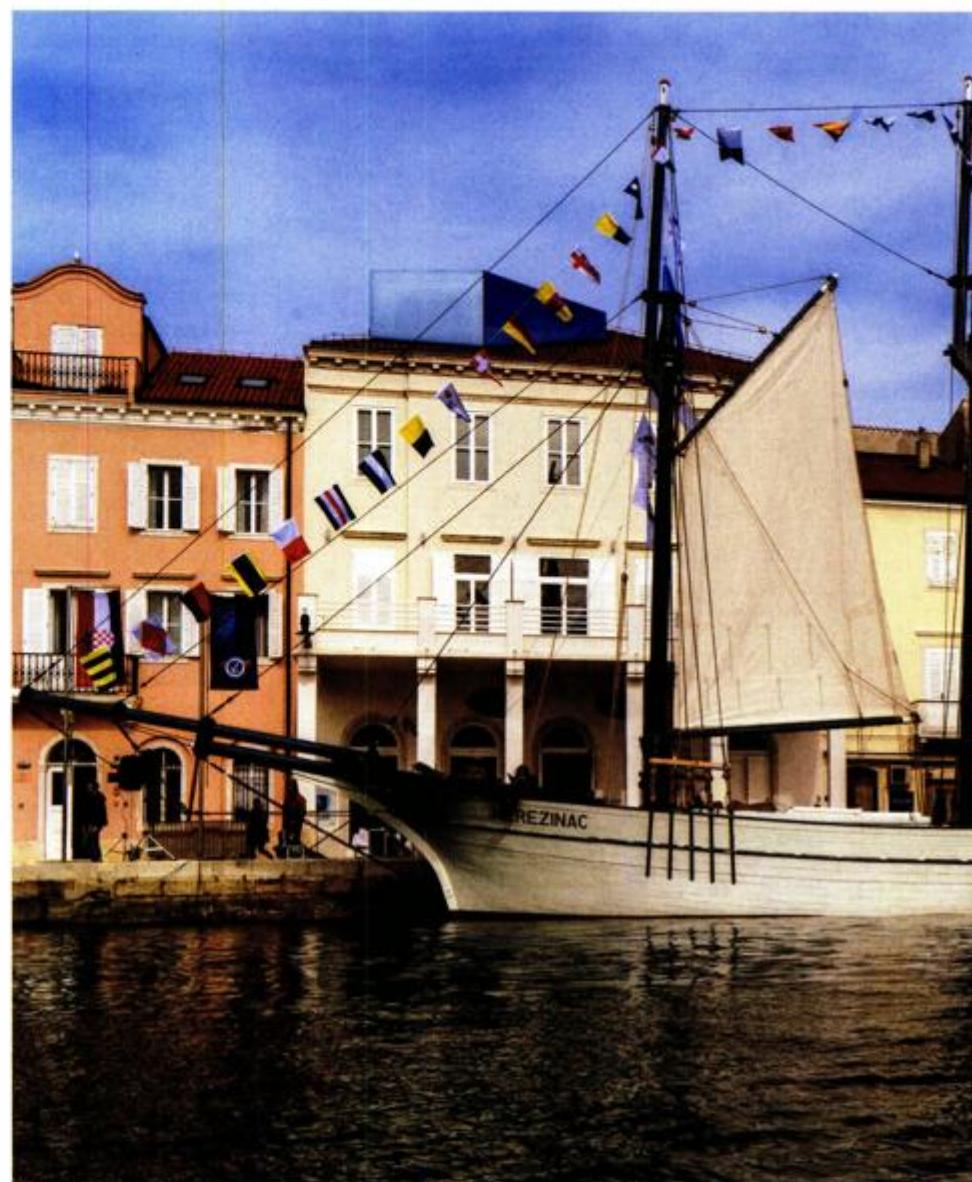

POMORSKA BAŠTINA

Općina Izola, TZ Izola, Općina Piran i Pomorski muzej "Sergej Mašera" Piran. Trajanje projekta je po ugovoru bilo 30 mjeseci i od novca koji je utrošen 85% je bilo nepovratno. U projekt je utkan koncept novog turističkog proizvoda s funkcijom promidžbe i zaštite pomorske baštine, a obuhvaćene lokacije su redom bile: Nerezine, Krk, Piran, Malinska, Crikvenica, Opatija, Portorož i Mali Lošinj, te već prijašnji vinovnici Izola, Mošćenička Draga i Rijeka.

Kako je ovo vrlo svečani trenutak, a rezultat je nesobičnog odricanja mnogih, nužno je da se spomenu i pbroje. Na projektima su sudjelovali Pomorski fakultet, Tehnički fakultet, Tehnička škola Rijeka i Koordinacija udruga i članice koordinacije: Katedra čakavskog sabora općine Mošćenička Draga, sekcija za tradicijske barke, Udruga Lovrana nostra, sekcija Lovrantska lantina, Plav Krk, sekcija za tradicijske barke i ŠRD Škarplina iz Nerezina, Batana iz Rovinja i JK Fažana. Članstvo je spomenutih udruga doniralo znoj i krv te odradilo sve što je bilo potrebno na regatama i manifestacijama na potpuno volonterski način. I na kraju ponovo o Nerezincu i njegovoj novoj slavi. Brod je u vlasništvu poduzeća Loger d.o.o. čiji su osnivači bili pokojni Kresencio Lekić, Karl Heinz Pütz i Ferdinand Zorović. Prva dvojica su nažalost pokojni i cijeli projekt prije zamišljene obnove broda pao je na Zorovićeva leda. Uz nadnaravni Ferdinandov napor da se brod obnovi, zaista je pravi spas brod pronašao tek u projektu Mala barka 2 i zasluzeno nosi epitet krune projekta.

Koštao je oko 2,9 milijuna kuna, a iz fonda projekta Male barke pokriveno je 700.000 kuna troškova izgradnje i 70.000 kuna troškova izvedbe interpretacijskog centra u trupu broda. Ministarstvo turizma RH je sudjelovalo u pokrivanju troškova sa 700.000 kuna i razliku do konačne sume su pokrili iz vlastite blagajne Grad Mali Lošinj, TZ Malog Lošinja te ostali sponzori. Zorović je brod kroz ovaj projekt dao u javnu namjenu. Između Logera d.o.o., Grada Malog Lošinja i PGŽ-a potpisani je tripartitni ugovor o korištenju broda u projektu u trajanju od 5 godina bez prava naplate usluga i 20 godina za održavanje broda. Brod će u svrhu interpretacijskog centra biti trajno vezan na rivi ispred Muzeja Apoksiomena, a po

→
 Najnoviji
 naraštaj
 lošinjske
 Pomorske
 škole koja
 mora
 preuzeti
 obavezu
 da se ova
 priča
 nastavi
 navijeke
 (ovu
 fotografiju
 na ovome
 mjestu
 moraju
 opravdati)
 Ferdi...!!!
 (desno)

potrebi izvoditi edukacijske i demonstracijske plovidbe u svrhu promidžbe pomorske baštine na adekvatnim manifestacijama.

Ovim su projektom u nemirnim vodama hrvatskih zakona i propisnika dobrano izbrusili svoje iskustvo i znanje Jasmin Perić i Mišel Margan iz tvrtke Ri Naval d.o.o. projektiravši obnovu broda i prilagodivši ga standardima i propisima Hrvatskog registra brodova, dok su profesori s Pomorskog fakulteta, Robert Mohović, Đani Mohović i Renato Ivčić bili savjetnici pri projektiranju i nadzoru obnove, posebno u dijelu koji se odnosi na autentičnost obnove i zaščitanje autohtonosti izgleda broda. I sve bi bilo puno teže da nije bilo autoriteta direktora lošinjskog škvera Ante Saganića, iskustva nabave i koordinacije Dragana Balije i koordinatora na izgradnji Dragomira Fatute kojeg su iščupali čak iz penzije jer se nije smjelo fulati.

NOVI ŽIVOT

Kako je u novoj hrvatskoj povijesti obnova ovakvog broda zapravo jedinstveni slučaj, valjalo je riješiti mnoštvo tipično hrvatskih administrativno-tehničkih standardnih zagonetki, kakve su obično nepremostiva prepreka pa značiteljnici često odustanu od svoje nake. Hrabo društvo okupljeno oko logera ipak ih je uspjelo nekako prevladati i ozakoniti, pa svima koji se poštano žele iskušati u istim ili sličnim projektima, sa svim svojim iskustvom, znanjem i arhivom stavljaju se na raspolaganje.

Loger je naime udahnut nov život i zahvaljujući projektu Mala barka 2. Suprotno grozomornoj alternativi da završi na morskome dnu kao atrakcija za turiste ronioc, upumpan mu je u krivotok neophodan novac kojim će služiti svojoj plemenitoj svrsi, nadamo se mnogim godinama unaprijed, a na čast svima koji su u njega ugradili velik dio svoga imetka i svojeg bića. Loger zaista prije svega baštini dobar i plemeniti duh svih koji su ga u njeg utkali, a potom sve ono što za lokalnu, pa onda i za nacionalnu baštinu znači. Nerezinac je lučonoša kojeg bismo svi mi ljudi od mora i uz more bezuvjetno morali slijediti, a ako nedostaje znanja kako, društvo oko Nerezinca će nesobično dati svoje znanje i iskustvo svakome na korist. ●